

Recenzja

Marina Dabic, Vojko Potocan (red.) (2012). *Entrepreneurship and Innovation*. Zagreb–Maribor: University of Zagreb, Faculty of Economics and Business, University of Maribor, Faculty of Economics and Business

Coraz częściej można napotkać prace pisane przez międzynarodowy zespół. Przykładem jednej z nich jest monografia poświęcona przedsiębiorczości i innowacji opracowana pod redakcją prof. M. Dabic i prof. V. Potocana. Całość tworzy jedenaście rozdziałów, które poświęcone są cząstkowym zagadnieniom związanym z głównym tematem pracy. Warto nadmienić, że recenzowana monografia jest efektem projektu „Fostering Entrepreneurship in Higher Education FoSentHE” realizowanego w ramach TEMPUS. Tytuły poszczególnych rozdziałów wprowadzają Czytelnika w zagadnienia o charakterze ogólnym i szczegółowym, poświęconym krajowym studiom przypadków. Na strukturę pracy składają się następujące rozdziały: Jak poprawić innowacyjność przedsiębiorczą?; Rangowanie zachowań innowacyjnych w firmach na przykładzie gospodarek o niskim poziomie rozwoju technologicznego; Innowacyjność pracowników a osobiste wartości: przykład Słowenii; Innowacyjność a rezultaty innowacyjności; Analiza badań i innowacji w Chorwacji; Znaczenie badań i działań rozwojowych w odniesieniu do dynamiki przedsiębiorczości polskich regionów; Badanie innowacji w usługach i produkcji MSP: dwie drogi do tego samego celu czy nie?; Innowacja kierowania przez wzrost aspiracji młodych przedsiębiorców słoweńskich; Technologiczna współpraca dedykowana MSP; Wzbogacenia pracy – wzorzec dla innowacyjnych SMP; Wpływ wartości pracowników na organizacyjną innowacyjność. Skład autorstwa tworzy dwudziestu naukowców pochodzący

z takich krajów, jak: Chorwacja (6), Hiszpania (7), Słowenia (5), Polska (1) i Portugalia (1).

W rozdziale pierwszym, wprowadzającym, autorzy argumentują, że rozwój innowacji w Europie uzależniony jest bezpośrednio od ludzi i ich kompetencji, które w szerszej perspektywie określają mianem kapitału ludzkiego. Następne części monografii przygotowane są według jednolitego schematu: wprowadzenie, zarys teorii dotyczącej danego obszaru, model teoretyczny (jeśli jest to uzasadnione), zgromadzone dane, wyniki i ich omówienie oraz konkluzje kończące się rekomendacjami. Z rozdziału pierwszego możemy się dowiedzieć, że w świetle badań kierunek tworzenia innowacyjności przebiega następująco: jakość, zdolność (potencjał) innowacyjny, klienci. Stworzony model QUICC (*Quality, Innovative Capability, and Customers*) skłania do przyjęcia dodatkowych obszarów badawczych wykraczających poza pierwszy poziom (jakość) na rzecz studiów nad dalszymi elementami. Co więcej, opracowana metodyka może być replikowana dla innych regionów. Rozdział drugi łączący innowacyjność z wartościami przedstawia wyniki badań z lat 2002–2010 prowadzonych wśród słoweńskich przedsiębiorców. Ogólny zaprezentowany wniosek jest taki: osobiste wartości wpływają na poziom przedsiębiorczości. W kolejnym rozdziale, trzecim, przedstawiono teoretycznie rozważania nad związkiem między innowacyjnością pracowników a osobistymi wartościami. W następnym zaś objaśniono wpływ innowacyjności przejawiającej się w produkcji i procesie zarządzania na wyniki działa-

nia organizacji. Model wstępnie zweryfikowano na przykładzie branży samochodowej w Galicji i Portugalii, przez co otrzymane wyniki mogą być odpowiednie tylko dla tej grupy badanych organizacji. W rozdziale piątym E. Besic i M. Dabic wykazują powiązanie między inwestycjami w badania i rozwój a zmianami w parametrach o charakterze mikro- i makroekonomicznym. Autorzy skorzystali z baz Eurostatu, a wnioski odnieśli do Chorwacji. Jest to o tyle ciekawe, że ten kraj uważa się za mały, a szansę jego rozwoju upatruje się w przyciągnięciu zagranicznych funduszy na badania i rozwój. A. Gawel w rozdziale szóstym przedstawia sytuację przedsiębiorczości na przykładzie regionów polskich. Korzystając z obliczeń statystycznych (funkcje regresji), wykazuje związek między inwestycjami a tworzeniem i prowadzeniem przedsiębiorstw. M.G. Bozac, S. Pivcevic, J. Prester i M. Paulistic próbują pogodzić prowadzenie badań w sektorze usług i produkcji pod kątem innowacyjności w kolejnym, siódmym rozdziale. Wyniki skłaniają do przyjęcia wniosku, iż jednolite podejście nie jest jak na razie możliwe. Odmienność branż powoduje, że nawet jeśli koniec drogi jest ten sam, to różnią je sposoby dojścia. W rozdziale ósmym autorzy dowodzą istnienia zależności między dojrzałością przedsiębiorczą a ich oczekiwaniami. Przykład Słowenii świadczy o tym, że młodzi przedsiębiorcy są bardziej optymistyczni niż doświadczeni. W następnym, dziewiątym rozdziale zbadano współpracę technologiczną i udowodniono, że najważniejszym czynnikiem sukcesu takiej współpracy jest dokładnie zdefiniowany cel. Rozdział przedostatni, dziesiąty, dotyczy klasycznej metody partycypacji pracowników, jaką jest wzbogacanie pracy, jakkolwiek jednoznacznego wpływu zastosowania tej metody na innowacyjność nie wykazano. W rozdziale ostatnim, jedenastym. V. Potocan i Z. Nedelko przedstawiają zagadnienie innowacyjności z punktu widzenia osobistych wartości, uwzględniając m.in. interesariuszy. Na przykładzie dwóch krajów: Chorwacji i Słowenii, wykazują zróżnicowanie wartości u przedsiębiorców i interesariuszy, co sugeruje, iż holistyczny punkt widzenia pozwala ująć te zagadnienia we wspólnych ramach.

Brakuje tym zróżnicowanym tematom zakończenia podsumowującego całość pracy, w któ-

rym zebrane byłyby ostateczne wnioski. Chociaż przedstawiono aż pięć różnych analiz dotyczących danych krajów, to pozostaje niedosyt w sformułowaniu wspólnych wytycznych, opartych na studiach porównawczych między tymi przykładami. O ile poszczególne rozdziały są zbieżne w swojej strukturze i wnioskach, o tyle całościowe ujęcie byłoby dobrym podsumowaniem podjętych prac przez międzynarodowy zespół. Mimo to książka przedstawia zależności między innowacyjnością i przedsiębiorczością analizowaną w różnych kontekstach, co skłania do podjęcia dalszych badań. Praca niewątpliwie obejmuje przekrój tych zagadnień z perspektywy czasów obecnych, co daje Czytelnikowi zaawansowaną wiedzę na ich temat.

W tle rozdziałów pojawia się rola administracji publicznej, która jest postrzegana głównie przez pryzmat środków wspomagających innowacyjność (rozdział piąty). Ten aspekt mógłby być szerzej wyeksponowany, ponieważ przedstawiając role interesariuszy w innowacyjności (np. rozdział siódmy), uwzględnia się także przedstawicieli sektora publicznego. W ogólnym modelu innowacji (rozdział jedenasty, s. 207) administracja publiczna jest ujęta jako jeden z czynników zewnętrznych.

Być może słabsza ekspozycja roli państwa i administracji wynika z niejednoznacznego wpływu na rozwój innowacji, zwłaszcza tej o charakterze społecznym. Przykładowo G. Mulgan (2007), analizując ich występowanie w polityce i rządzie, stwierdza, że rola tych instytucji jest niejednoznaczna. Jego zdaniem w polityce występują w sformułowanych potrzebach społeczeństwa, ujętych w kampaniach, w których politycy wyrażają swoje poparcie dla danych pomysłów. W dalszej kolejności powinny one przyjmować formę programów działania, uwzględnionych w odpowiednich procesach legislacyjnych, co może prowadzić np. do powstawania nowych zawodów. Natomiast w rządzie społeczne innowacje pojawiają się w tworzeniu możliwości, następnie pilotażu, testowaniu, uczeniu się przez działanie i przenoszeniu rozwiązań do innych obszarów.

Podsumowując tematykę przedstawioną w recenzowanej książce, uwagę zwraca zawarta w niej różnorodność ujęć, w których poszczególne elementy współwystępują i mogą stano-

wić odmienne interpretacje czynników rozwoju innowacyjności i przedsiębiorczości. Wynika to zarówno z charakteru innowacji, jak i z potencjalnych podmiotów ją kształtujących o różnej skali oddziaływania.

Źródła dodatkowe

Mulgan G. (2007). *Social Innovation: What It Is, Why It Matters, How It Can Be Accelerated*, Oxford SAID Business School.

*Marek Ćwiklicki*¹

¹ Katedra Metod Organizacji i Zarządzania, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.